

Norske Skog: Fra pengemaskin til gjeldskrise

For to tiår siden knivet Norske Skog om herredømmet i avispapirverden. I dag står kampen om gjeld i milliardklassen.

PÅ HØYDEN: Bildet, som er fra 1980, viser Norske Skogs anlegg i Skogn.

FOTO SCANPIX NTB SCANPIX

Anders Park Framstad

(E24) Publisert: 13:40 - 11.03.2016, Oppdatert: 14:02 - 11.03.2016

Fredag gikk fristen for gjeldsombytte i Norske Skogindustrier ut.

Dersom ikke et betydelig flertall av eierne av to milliardobligasjonslån har gitt tommelen opp, går det tradisjonsrike selskapet en usikker fremtid i møte.

Dagens krisegrep er det siste i rekken av i en nedtur som har vart i over et tiår.

På mange måter er Norske Skogs historie den klassiske fortellingen om en tradisjonell industris fremvekst i det sosialdemokratiske Etterkrigs-Norge.

Historien har imidlertid fortsatt en åpen slutt.

– Vi har tro på at vi kommer til å finne en løsning, og at selskapet også vil eksistere i fremtiden, sier kommunikasjonsdirektør Carsten Dybevig til E24.

Fasit på gjeldsbytteprosessen er ventet i neste uke.

Umiddelbar suksess

Norske Skog ble etablert i 1962 som Nordenfjeldske Treforedling. Norsk Skogeierforbund gikk i bresjen, fikk med seg Arbeiderpartiet, og i 1966 rullet maskineriet i gang på en stor papirfabrikk i Skogn.

– Denne fabrikken ble en suksess. Det viste seg at gran fra Trøndelag egnet seg veldig godt til avisepapir, og selskapet fikk gode tilbakemeldinger fra avisene. Papiret var sterkt nok – man kunne kjøre maskinene fort – og papiret hadde god trykkbarhet. Selskapet tjente massevis av penger på dette, forteller forfatter Geir Pollen.

Pollen har blant annet skrevet historien om Norske Skog i stive permer, og beskriver Nordenfjeldske som «en pengemaskin uten like».

– Etter hvert ble selskapet en slags rik onkel i Skogn, oppsummerer han.

Saken fortsetter under bildet ...

DANNET STORSKAP: Svein Wennerås i Tofte industrier (fra venstre), Arnfinn Hofstad i Norske Skogindustrier og Thor H. Lobben i A/S Follum fabrikker. Bildet er fra 1989.

FOTO BJØRN SIGURDSØN NTB SCANPIX

Ble «kongen i andedammen»

Fra startfasen gikk selskapet inn i en periode med betydelig vekst, først på hjemmebane og senere i den store verden. Forsøket på å kapre «verdensherredømmet» gikk gjennom tre faser.

– Først kjøpte de opp det som fantes av treforedling i Norge, sier Pollen.

Norske Skog kjøpte seg inn i Union i Skien og slukte Follum Fabrikker utenfor Hønefoss i 1989. I konsolideringsprosessen inngikk også Saugbrugsforeningen i Halden. Selskapet vokste i tillegg i bredden, og kjøpte seg inn i blant annet sagbruksindustrien.

– Både Union og Follum er lagt ned i dag, men var da store virksomheter, forteller Pollen.

I denne vekstfasen ble også navnet endret til Norske Skogindustrier. Selskapet hadde blitt «kongen i andedammen» i Norge, og fremtiden så lys ut.

– Selskapet ble hele tiden mer og mer en pengemaskin. Papirpressen ekspanderte veldig i perioden, og økende etterspørsel var med på å bygge opp under fremgangen. Etter hvert ble det et diskusjonsspørsmål om man skulle ekspandere videre, sier Pollen.

GJENVÆRENDE VIRKSOMHET: Røyken står opp fra Norske Skog Saugbrugs i Halden.

FOTO TERJE PEDERSEN NTB SCANPIX

Europa for sine føtter

Videre ekspansjon ble det, og selskapet tok steget ut i Europa gjennom to mer eller mindre parallelle strategier.

– Selskapet kjøpte opp europeiske papirfabrikker. Den første var Bruck i Østerrike, de kjøpte i det som da var Tsjekkoslovakia, Tyskland og Nederland. Det var den ene delen. Den andre delen var at de bygget en svær, tipp topp, flott papirfabrikk i Golbey i Alsace helt nordøst i Frankrike mot grensen til Tyskland.

Dette var også en lønnsom periode for Norske Skog, i hvert fall hele perioden sett under ett.

– Det var bølgedaler. Konjunktorene svingte, slik de alltid gjør, men etter en bølgedal kom det alltid en ny topp der selskapet tjente penger. De norske skogeierne var med på dette. Det satt i styret, hadde på mange måter hånden på rattet og tjente store penger gjennom sine aksjeposter. Dette kom det norske skogbruket til gode, sier Pollen.

NEDLEGGELSE: En Follum-ansatt utenfor møtelokalene venter på nytt fra møtet i bedriftsforsamlingen i Norske Skogs hovedkvarter på Lysaker utenfor Oslo. Follum ble solgt i 2012.
FOTO STIAN LYSBERG SOLUM NTB SCANPIX

På alle kontinenter

Etter dette byttet selskapet konsernsjef. Inn kom den tidligere SAS-sjefen Jan Reinås, og med ham et forsøk på strømlinjeforming av virksomheten og ytterligere et skritt ut i verden.

– Selskapet la om strategien, og satset ensidig på avisepapir, forteller Pollen.

Dette innebar blant annet avhending av sagbruksvirksomheten og en dreining bort fra magasinpapir.

– Så bestemte han seg for å gå utenfor Europa. Dette skulle vise seg å være et skjebnesvangert skritt.

Ekspansjonen utenfor Europa ble innledet i 1998 med kjøp av eiendeler i Kina, Korea, Malaysia og Thailand. To år senere kjøpte selskapet Fletcher Challenge Paper, og fikk med det virksomhet i Australia, New Zealand, Chile og Brasil.

– Da Reinås var ferdig med denne oppkjøpsrunden eide Norske Skog papirfabrikker i 15 land, på alle kontinenter.

Endrede nyhetsvaner

Sett i etterpåklokskapens lys er det imidlertid omtrent på denne tiden problemene starter.

– Det er klart at disse kjøpene gjorde at selskapet ble voldsomt forgjeldet. Da de kjøpte Fletcher var det det i sin tid det største industrioppkjøpet noe norsk selskap hadde stått for, sier Pollen.

– Normalt ville selskapet tjent tilbake pengene de hadde lånt, men det som på mange måter ble skjebnesvangert for Norske Skog var at de et lite stykke inn på 2000-tallet opplevde en veldig svikt i etterspørselen. Tidligere hadde det også vært nedgangsperioder, men nå fikk man en strukturell etterspørselssvikt. Det var ikke snakk om konjunkturer, men rett og slett at folks nyhetsvaner ble lagt om, sier Pollen.

Etter hvert har selskapet tatt store grep for å kutte kostnader. Virksomheter har blitt solgt og lagt ned.

– Men uansett hva de gjør, er de i en vanskelig situasjon. Forbruket siger langsomt nedover hele tiden.

Vonde nedleggelser

Norske Skogs problemer har fått konsekvenser for flere historiske bedrifter med større eller mindre grad av hjørnesteinsstatus i sine lokalmiljøer.

Det største rabalderet ble det kanskje da Union i Skien ble lagt ned i 2006. Her kjente «alle» i

telemarksbyen noen som mistet jobben. Folk hadde klistremærker med «La Union leve» på bilrutene.

– Union var lenge et av flaggskipene i norsk treforedlingsindustri, og en veldig tradisjonsrik bedrift, sier Pollen.

Saken fortsetter under bildet ...

«LA UNION LEVE»: Skien mobiliserte da daværende næringsminister Brende besøkte Union i 2005.

FOTO: KURT ANDRE HØYESSEN NTB SCANPIX

VONDT OG VANSKELIG: Det var sterke følelser i sving da den siste papirmaskinen ved Norske Skog Union ble stanset. «En epoke i Skiens historie er over», skrev NTB Scanpix. 380 mennesker mistet jobben.

FOTO BIRTE ULVESETH NTB SCANPIX

Nedleggelsen førte til både tårer og raseri. Forfatteren mener imidlertid at det kunne gått mye verre.

– I ettertid kan nok Union være glade for at dette skjedde slik det skjedde. De ansatte fikk rimelige sluttpakker og det ble iverksatt et omstillingsprogram. Jeg vil si at de ikke kom så ille ut av det når man ser tilbake.

Tror ikke på dommedagsprofeti

I dag sitter Norske Skog igjen med magasinpapirvirksomhet ved Saugbrugs i Halden og avisapirvirksomhet i Skogn, anlegg i Frankrike og Østerrike, samt noe virksomhet i Oseania og et deleid anlegg i Malaysia.

Samtidig hadde selskapet en netto rentebærende gjeld på drøyt 8,5 milliarder kroner ved utgangen av fjerde kvartal, og risikerer nå å måtte skrive ned eiendeler.

Boken til Pollen strekker seg til midten av 2000-tallet, og han ønsker ikke å spekulere i om selskapet vil klare seg.

– Men selskapet er nå på mange måter tilbake i Europa, der det begynte. Forskjellen er at det Europa man begynte i, ikke finnes lenger, sier han.

I selskapet er man mer optimistiske.

– Vi har syv gode enheter i konsernet, og har ikke tro på dommedagsprofetiene for papir, selv om mange – særlig i Norge – har det. Dette synet deler ikke vi. Vi mener at det fortsatt vil være behov for papir fremover, og vi har fabrikker som ligger på den riktige siden av kostnadskurven. Utfordringen er finansieringen av et stort låneforfall i juni og et forfall neste år, sier Carsten Dybevik.

HAR TROEN: Kommunikasjonsdirektør Carsten Dybevik i Norske Skog.

Kilder: Geir Pollen, Norske Skog, Store Norske Leksikon, Wikipedia

Norske Skogindustrier

Ansvarlig redaktør/Adm.dir: **Per Valebrokk**
Nyhetsredaktør: **Ingrid Indseth**

Nyhetssjefer: **Andreas Fosse,**
Eric B. Utheim, Kristin Norli

Tel: **+47 22 86 40 25**
Fax: **+47 24 14 63 99**

E24 eies og drives av E24 Dinepenger AS, Akersgata 55, 0180
Oslo. Alt innhold er opphavsrettslig beskyttet.

E24 arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler, Cookies og integritetspolicy